

Valikõppeaine „Ettevõtlusõpetus“

Koostas: Janne Rau

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Ettevõtlusõpetus võib olla õppekavas valikainena, näiteks kolmandas kooliastmes, 7.klassis. Õppeaine maht on 35 tundi. Sellest 5 tundi kordamiseks, tagasisidestamiseks ja praktilisteks töödeks. Ainekava loomiseks on kasutatud JA Eesti programmi „Mina, majandus ja ettevõtlus“ ainekava ja riikliku õppekava materjalide õppeveebi „Ettevõtlusõpetus“ ainekava näidist.

Õppe- ja kasvatustöö eesmärgid

- 1) Ettevõtlusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane mõistab enda võimalusi töömaailmas, omandab teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad tal olla ettevõtlik ühiskonna liige;
- 2) mõistab enda majanduslikke vajadusi ja võimalusi ning langetab otsuseid, lähtudes enda valikutest ja ressurssidest, teeb eesmärgipäraseid valikuid finantsteenuste kasutamisel.

Õppeaine kirjeldus

Ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult. Kaks kolmandikku valikõppeaine mahust käsitleb praktilisi tegevusi ja loovust ning kriitilise mõtlemise oskusi arendavate ülesannete lahendamist. Praktilised tööd on konkreetse üksikteema või materjali kohta. Iseseisvateks tegevusteks on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitööd. Õppes on olulisel kohal aktiivõppemeetodid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud, kohalike ettevõtete külastused, kohtumised ettevõtjatega, ettevõtlike lapsevanematega ja vabatahtlik tegevus kodukohas.

Ettevõtlusõpetus annab ülevaate ettevõtte toimimisest ja ettevõtluse tähtsusest ühiskonnas. Ettevõtlusõpetus aitab paremini mõista inimtegevuse ja keskkonna vastastikuseid seoseid, ressursside nappust. Ettevõtlusõpetus kujundab õpilastes ettevõtluspädevust, enesejuhtimise, sotsiaalsete olukordade lahendamise, loova mõtlemise ja ettevõtluskeskkonnas tegutsemise kaudu. Samuti arusaamist, et vastutus ühiskonna jätkusuutliku arengu tagamiseks on nii üksikisikul kui ka ettevõtetel, kelle otsused peavad lähtuma loodus- ja elukeskkonna säästmise vajadusest. Õpilased

saavad teavet erinevatele elukutsetele esitatavate nõuete kohta, tutvuvad töötaja ja ettevõtja (tööandja) rollidega, õpivad hindama oma oskusi, soove, arenguvajadusi ning -võimalusi töömaailmas toimetulekuks, koostama elulookirjeldust, tähtsustama nii töötaja kui ka ettevõtja panust ühiskonda.

Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Õpetaja lähtub tegevuste kavandamisel ettevõtlusõpetuse valikainekavast, arvestades kooli ja piirkonna võimalusi ning õpilaste ettepanekuid. Valikaine tugineb ettevõtluspädevuse mudelile. Õppetööd kavandades luuakse võimalusi õppekäikudeks. Kool võib koostada kohalikest oludest lähtuva ja omanäolise ettevõtlusõppe ainekava, võttes aluseks riikliku ettevõtlusõppe ainekava eesmärgid ja õpitulemused. Õppetegevuse kavandamisel planeeritakse võimaluse korral koostööd erinevate partneritega, ettevõtlikkuspädevuse ja finantskirjaoskuse arengut toetavate programmidega ning kohalike ettevõtetega.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest ja kooli õppekavas sätestatust. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Hoiakuid ega väärtusi ei hinnata, nende kohta antakse õpilasele tagasisidet. Hinnata saab arutluskäigu loogilisust, veenvust, argumenteeritust. Õpilane peab olema hindamises aktiivne osaline, tema selgitustel, põhjendustel ning eneseanalüüsil on oluline roll. Väärtusi ja hoiakuid võimaldavad analüüsida rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Hindamine peab väärtustama lahenduste erinevusi ja õpilaste isikupära. Hindamine on vahend õpilase arengu toetamiseks.

Õppekeskkonna kujundamise põhimõtted

Õppekeskkond toetab kavandatavate õpiväljundite saavutamist. Ettevõtluspädevuse arengu toetamiseks kasutatakse mitmekesiseid tegevusi (nt enesehindamine), mis aitavad teemasid mõtestada, kuid kindlasti on tähtis roll ka terviklikul õpikeskkonnal, mille kaudu soodustatakse õppijate pädevuste arengut ning mis mõjutab seda, kuidas ühte või teist harjutust tajutakse ja sellest õpitakse. Ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult. Kaks kolmandikku valikõppeaine mahust käsitleb praktilisi tegevusi ja loovust ning kriitilise mõtlemise oskusi arendavate ülesannete lahendamist.

Õppes kasutatakse aktiivõppemeetodeid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud, kohalike ettevõtete külastused, kohtumised ettevõtjatega, ettevõtlike lapsevanematega ja vabatahtlik tegevus kodukohas. Õpilase teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse arendamiseks kasutatakse õppes tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi (ettevõtete kodulehed, õigusaktid internetis, ettevõtjaportaal, interaktiivsed ettevõtlusmängud jne).

Ettevõtlusõpe aitab õpilastel mõista, et edukaks ettevõtjaks saamine eeldab teadmiste ja oskuste olemasolu, samuti nutikust mõelda välja hea toode või teenus. Mõelda tuleb väljaspool piire ja otsida uudseid lahendusi vajaduste rahuldamiseks ning töötada nende arendamise kallal, saada mingil alal eksperdiks, olgu see valdkond siis keerukas või lihtne. Toime tuleb tulla muutuste ning riskidega, näha muutustes ärivõimalusi ja olla motiveeritud loodud ettevõtet arendama.

Kui ainekava on läbitud, tunnevad õpilased ettevõtluse algtõdesid, oma huve, oskusi ja võimeid ning oskavad neid rakendada oma haridusteel ja igapäevaelus. Tundides käsitletu tähtsustab hariduse olulisust ja vajadust lõpetada põhikool ning jätkata õpinguid.

Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

Õpitulemused, mida saavutatakse III kooliastme lõpuks:

- 1) püstitab eesmärged, vastutab oma ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 2) saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas;
- 3) on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtjate suhtes;
- 4) kirjeldab enda võimeid, oskusi ja võimalusi tegutsemiseks ettevõtliku kodanikuna, seab endale eesmärged ja tegutseb nende nimel;
- 5) mõistab hariduse, oskuste ja kogemuste tähtsust konkureerimiseks tööturul;
- 6) teeb eesmärgipäraseid valikuid raha kasutamisel;
- 7) mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonnasse ning elab ja tegutseb loodust ning keskkonda säästes;

8) tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ning kõlbluspõhimõtteid;

9) juhib ja korrigeerib oma käitumist ning vastutab oma tegude eest;

10) mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

Õpilaste valmisolekust ja teadmiste tasemest, piirkonna eripärast lähtuvalt või kui ilmub uusi õppetööks sobivad materjale, saab õpetaja teha lõplikud otsused, kuidas tunde ülesse ehitada ja millele rõhuasetus panna.

Näidis ainekava ettevõtlusõpetuse jaoks:

7.klass ETTEVÕTLUSÕPETUS				
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	Üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemine Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine	IKT, praktilised tööd , õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
Ettevõtluskeskkond (10 tundi)				
ÕPILANE: püstitab eesmärged, vastutab oma ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö	Ettevõtlikkus ja ettevõtlus, ettevõtte toimimine, ettevõtluskeskkond, ressursside nappus ja jätkusuutlik kasutus,	Lõimingu võimalused: Matemaatika: tabeli, diagrammi lugemine, tulu ja kulu, omahinna ja turuhinna arvutamine; eesti keel: funktsionaalne lugemine; ajalehe info analüüs, arutlusoskuse kujundamine; võõrkeel: sõnavara täiendamine mitmesuguste infoallikatega töötamisel;	Mõistekaardi või skeemi koostamine majandusringluse kohta. Äriidee väljatöötamine rühmas ajurünnaku	Esitluse koostamine

<p>võtteid;</p> <p>saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus, kodukohas ja ühiskonnas; kirjeldab juhendi alusel ettevõtte toimimist;</p> <p>tunneb ettevõtluse põhimõisteid, saab aru turgude toimimisest;</p> <p>kavandab grupitööna lihtsa turundusstrateegia, hindab vajalikke ressursse ja tarbija vajadusi;</p> <p>koostab grupitööna lihtsa ärimudeli;</p> <p>on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtja suhtes, iseloomustab ettevõtlikku töötajat;</p> <p>saab aru majanduse jätkusuutlikkuse põhimõttest ja tegutseb ise jätkusuutlikult.</p>	<p>eraomand, konkurents, ettevõtluse võimalused ja riskid, äriidee ja ärimudel, kasumi motiveeriv roll. Turundus, tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid, omahind ja turuhinna kujunemine.</p> <p>Ettevõtja ootused ettevõtte töötajale ja meeskonnatöö tähtsus (ülesanded, vastutus, tööjaotus, aja planeerimine). Ettevõtluse roll ja olulisus ühiskonna toimimisel. Kohalik ettevõtlus. Ärieetika.</p> <p>Mõisted: ettevõtlikkus, ettevõtlus, eraomand, konkurents, ettevõtluskeskkond, äriidee, ärimudel, kasum, kahjum, turundus, omahind, turuhind, tööjaotus, ärieetika, jätkusuutlik majandus.</p>	<p>inimeseõpetus: enda võimete, oskuste ja ettevõtlikkuse hindamine, ametile või ettevõtjale vajalike isikuomaduste analüüs;</p> <p>ühiskonnaõpetus: majandusringlus ja turgude toimimine, ettevõtluse põhimõisted;</p> <p>geograafia: tehnoloogiate ja seiresüsteemide rakendamine ettevõtluses ja erinevates ametites, ressursside ammendumise probleem ja säästev kasutamine, loodusolude mõju inimtegevusele;</p> <p>tehnoloogiaõpetus: materjalijääkide sorteerimine ja taaskasutus, enda valmistatud toote turundus ja müük koolilaadal.</p> <p>Läbivad teemad: Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – ettevõtliku töötaja ja ettevõtja omadused. Tehnoloogia ja innovatsioon – uudsete ideede leidmine ja IKT vahendite kasutamine. Keskkond ja jätkusuutlik areng – ressursside nappus ja säästev kasutus. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – aktiivne osalemine rühmatöös. Teabekeskond ja kultuuriline identiteet – info leidmine kohaliku ettevõtte ja erinevate ametite kohta. Väärtused ja kõlblus – äriidee vajalikkus tarbijale, ettevõtja ärieetika, keskkonna väärtustamine; kodukoha eripära märkamine.</p>	<p>meetodil.</p> <p>Õppekäik kodukoha ettevõttesse ja külastuse põhjal ettevõtte analüüs rühmas.</p> <p>Esitluse koostamine ettevõtte kohta (video- või fotoreportaaž, slaidiesitus ettevõttest rühmatööna). Ühe ameti kirjeldamine, selleks vajalike teadmiste, oskuste ja tööülesannete iseloomustus ettevõtte külastuse või töökuulutuse põhjal.</p> <p>Külastatud ettevõtte või oma äriidee kohta reklaami koostamine.</p>	
--	--	--	--	--

Võimalused töömaailmas (10 tundi)				
<p>ÕPILANE:</p> <p>kirjeldab iseenda tugevaid ja nõrku külgi vastavalt soovitud ametile ja tööturu võimalustele;</p> <p>mõistab hariduse, oskuste ja kogemuste seost võimalustega tööturul;</p> <p>koostab juhendamisel karjääri plaani lähtudes iseenda soovidest, eeldustest ja oskustest;</p> <p>oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust;</p> <p>näeb ettevõtlust ühe isikliku karjääri võimalusena.</p>	<p>Võimalused töömaailmas; elukutsed ja ametid kodukoha ettevõtetes, enda vajadused, soovid ja võimalused elukutsevalikul ja tööturul. Hariduse, oskuste ja kogemuste nõuded tööturul. Isiklik karjääriplaan ehk edu tee (kuhu tahan jõuda 35. eluaastaks, mida tahan saavutada, kuidas selleks pingutada). Töökoha taotlemiseks motivatsioonikirja ja elulookirjelduse koostamine (enda andmetega või legendi põhjal, konkreetse töökuulutuse alusel); elukutsed ja ametid täna ja tulevikus, elukestev areng (mida tahaksin elus ära teha, proovida, kogeda, õppida, millised takistused</p>	<p>Lõimingu võimalused: Eesti keel ja kirjandus: õigusakti ja töökuulutuse funktsionaalne lugemine; arutlusoskuse kujundamine; töökohataotluse ja lühieluloo (CV) vormistamine; inimeseõpetus: oma võimete ja meeskonnatöö oskuste analüüs, enesehinnangu kujundamine, isikliku karjääriplaani koostamine; informaatika: karjääriplaani vormistamine arvutis, andmete otsimine internetiallikatest; füüsika: tehnoloogiatega seotud erinevates ametites; tehnoloogiaõpetus: uute tehnoloogiatega tutvumine, teadmiste ja oskuste kasutamine tööprotsessis, õppetegevuste seostamine elukutsega.</p> <p>Läbivad teemad: Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – enda võimete, oskuste analüüs, elukestva õppimise ja koostöö vajadus tuleviku ametites, enda karjääri planeerimine. Tehnoloogia ja innovatsioon – uute elukutsete ja ametitega tutvumine, IKT vahendite kasutamine. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – aktiivne osalemine rühmatöös, õpilaste töötamisvõimaluste väljaselgitamine. Teabekeskond ja kultuuriline identiteet – info leidmine ametite kohta. Väärtused ja kõlblus – kaaslastega arvestamine rühmatöös, töö ja ametite väärtuse mõistmine ühiskonnas</p>	<p>Õpilased hindavad oma võimeid, soove, oskusi ja ettevõtlikkust osalemiseks tööturul, kasutades mitmesuguseid küsimustikke ja materjale.</p> <p>Eneseanalüüsi põhjal enda võimaluste hindamine unistuste ameti või elukutse omandamiseks.</p> <p>Töökoha taotlemiseks motivatsioonikirja ja elulookirjelduse vormistamine arvutis.</p>	<p>Hindamisülesande „Mina ettevõtliku töötajana unistuste ametis” vormistamine arvutitööna</p>

	<p>võivad ette tulla ja kuidas neid ületada).</p> <p>Mõisted: Elukutse ja amet, töötaja ja tööandja, karjäär, elukestev areng, motivatsioonikiri ja CV.</p>			
Rahatarkus ja finantsid (10 tundi)				
<p>ÕPILANE: mõistab majandusringlust ja maksusüsteemi; teeb eesmärgipäraseid valikuid raha kasutamisel; oskab nimetada erinevaid finantsteenuseid; mõistab ja järgib ühiskonnas kokkulepitud seadusi ja väärtusi rahaga seotud otsuste tegemisel; tegutseb teadliku tarbijana; märkab looduskeskkonnas ja ühiskonnas tarbimisest tekkinud probleeme ja otsib võimalusi nende ennetamiseks või ja</p>	<p>Tulud ja kulud. Töötasu tuluallikana. Bruto- ja netopalk, palgafond ja maksud. Soovid, vajadused, kulude ja tulude planeerimine, eelarve. Isiklike ressursside piiratus, tulu suurendamise võimalused ja valik. Teadlik ja keskkonda säästev tarbimine, eesmärgipärane finantsteenuste kasutamine.</p> <p>Mõisted: bruto- ja netopalk, maksud, eelarve, finantsteenused,</p>	<p>Lõimingu võimalused: Eesti keel ja kirjandus: finantsalaste terminite selgitamine ja kasutamine klassiaruteludes, kirjandustegelaste finantsalase ja tarbijakäitumise analüüs ning hinnang; matemaatika: hinnakalkulatsioon, palkade arvutamine, intressimäär ja maksude protsentarvutus; ühiskonnaõpetus: valitsuste ja maksude roll ühiskonnas, tulude ümberjaotamine; inimeseõpetus: pangateenuste kasutamine, isiklik ja pere eelarve, ressursside säästval kasutusel põhineva ärimudeli koostamine;</p> <p>Läbivad teemad: Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – tarbijateadlikkuse ja finantskirjaoskuse kujunemine, erinevate tootmise, teeninduse ja tarbimisega seotud ametitega tutvumine. Tehnoloogia ja innovatsioon – digitaalsete finantsteenuste kasutamise oskus. Keskkond ja jätkusuutlik areng – ressursside nappus ja säästev kasutus, jätkusuutlik tootmine ning jäätmete</p>	<p>Isiklike tulude ja kulude jälgimine nädala jooksul, selle põhjal eelarve planeerimine ja järgimine.</p> <p>Tulu maksustamise põhimõtete ja määradega tutvumine maksu- ja tolliameti veebilehel.</p> <p>Pankade finantsteenuste võrdlemine vähemalt kahe panga veebilehe informatsiooni põhjal.</p> <p>Hinnavõrdlus sarnaste igapäevaste kaupade kohta kahes kaupluses või e-poes ning tarbijat</p>	<p>Isikliku eelarve koostamine ja esitlemine</p>

lahendamiseks.	hoius, laen, intress, säästmise, investeerimine.	vähendamine ja taaskasutus. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – uurimuslik hinnavõrdlus poodides, isikliku eelarve järgimine, aktiivne osalemine rühmatöös. Teabekeskond ja kultuuriline identiteet – info leidmine toodete ja teenuste kohta e-kaubandusest, pangateenuste võrdlemine, teadlikkus kodumaiste kaupade eelistest. Väärtused ja kõlblus – säästlik tarbimine, kaupleja ärietika, keskkonna- ja ohutusnõuete järgimine tarbimisel	mõjutavate võtete tuvastamine poodides.	
----------------	--	--	---	--

Materjalid õpetajale:

Tagasi Kooli rahatarkuse tunnid: <https://etunnid.tagasikooli.ee/rahatarkus/>

Rahatarkuse õppematerjalid III kooliaste: <https://www.fin.ee/finantspoliitika-valissuhted/rahatarkus/abiks-opetajale#iii-kooliaste>

Tagasi Kooli rahatarkuse tunnid: <https://etunnid.tagasikooli.ee/rahatarkus/>

Minu Raha: www.minuraha.ee

Erinevad ettevõtlusõpetust toetavad lauamängud III kooliastmele: „Vali oma edutee“, „Tark majandamine“, RahaRalli, Cashy, ASSA INSTRUKTOR, Ettevõtliku küla mängud

Erinevad materjalid Eesti Pank kodulehelt: www.eestipank.ee

Palga- ja maksude kalkulaator: <https://www.kalkulaator.ee/et/palgakalkulaator>

Maksusüsteem: <https://www.teeviit.ee/milline-on-est-est-maksususteem-ja-milleks-meile-maksud/>

Videoõpsi erinevad videod: Leitavad Youtubest

LHV videod: <https://www.lhv.ee/et/sisukas>

Big Bank „Rahatarkus“: <https://www.bigbank.ee/rahatarkus/>

Swedbank „Rahaasjade teabekeskus“: <https://www.swedbank.ee/about/privatefinances?language=EST>